

Podujatia – JANUÁR

3.1. (štvrtok) o 14.00 h POHLADY NA OBLOHU
Program pod umelou oblohou planetária o tom, čím sa líši denná a nočná obloha v lete a v zime. Vhodný pre mladších školákov.

3.1. (štvrtok) o 18.00 h HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – JOHN WILLIAMS

Hudba z filmov Hviezdne vojny, Jurský park, Sám doma, Zachráňte vojaka Ryana atď. pod umelou hviezdou oblohou.

5.1. (sobota) o 11.00 h MESIAC NA VANDROVKE

Program pod umelou hviezdou oblohou o Mesiaci a Slnku pre najmenších školákov.

10.1. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – VIVALDIHO ŠTYRI ROČNÉ OBDOBIA

Baroková hudba a maliarstvo pod umelou hviezdou oblohou.

12.1. (sobota) o 11.00 h O FOTÓNKOVI FILIPKOVI

Astronomická rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre deti predškolského veku.

17.1. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – CHRIS NORMAN

Najznámejšie skladby sólovej dráhy populárneho anglického hudobníka, zakladateľa skupiny Smokie, pod umelou hviezdou oblohou. *Uvádza PaedDr. Juraj Humeňanský*

19.1. (sobota) o 11.00 h MARTIN A HVIEZDA

Astronomická rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre najmenších.

24.1. (štvrtok) o 18.00 h MYTOLÓGIA A HVIEZDNA OBLOHA

Súboje mýtických hrdinov, verná láska aj nenávisť. To všetko sa odohráva v pútavých mýtoch o súhvezdiach pod umelou hviezdou oblohou planetária.

26.1. (sobota) o 11.00 h AKO SA SLNIEČKO NARODILO

Astronomická rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre deti predškolského veku.

31.1. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – POSOLSTVO ČASU

Zastav sa a začni odznova pri počúvaní Piesní vzdalenej Zeme M. Oldfielda. *Uvádza: Roman Šankvalier*

a a a

ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

Každú druhú stredu po zotmení v prípade priaznivého počasia.

9.1. o 17.00 h *Mars*

16.1. o 17.00 h *Mesiac*

30.1. o 17.00 h *Mars*

Vstupné

Večerné programy:	náučno – populárne	35 Sk
	hudobné	40 Sk
Programy pre deti a MŠ:		25 Sk
Astronomické pozorovania:		25 Sk
Skupinové návštevy:		40 Sk
(žiaci ZŠ, študenti, invalidi, dôchodcovia – zľava):		30 Sk

Podujatia – FEBRUÁR

2.2. (sobota) o 11.00 h VESMÍRNE OTÁZNIKY
Hudobný program pod umelou hviezdou oblohou pre najmenších.

7.2. (štvrtok) o 18.00 h HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – ENYA

Emotívna hudba jednej z najúspešnejších súčasných skladateľiek a umelkyň írkej národnosti, známej ako Enya, pod umelou hviezdou oblohou planetária. *Uvádza PaedDr. Juraj Humeňanský*

9.2. (sobota) o 11.00 h POTULKY OBLOHOU

Program pod umelou hviezdou oblohou planetária o hviezdach, planétach, Mesiaci a Mliečnej ceste. Vhodný pre mladších školákov.

14.2. (štvrtok) o 18.00 h PO ZÁPADE SLNKA

Náučný program pod umelou hviezdou oblohou o tom, čo všetko môžeme vidieť na oblohe po západe Slnka.

16.2. (sobota) o 11.00 h ROZPRÁVANIE O SLNIEČKU

Astronomická rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre deti predškolského veku, v ktorej sú vysvetlené základné vlastnosti Slnka.

21.2. (štvrtok) o 18.00 h HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – P. I. ČAJKOVSKIJ

Život a dielo jedného z najpopulárnejších skladateľov európskej hudby pod umelou hviezdou oblohou planetária.

23.2. (sobota) o 11.00 h NEVESTA HVIEZD

Astronomická rozprávka pod umelou hviezdou oblohou, spracovaná na motívy klasického laponského mýtu.

28.2. (štvrtok) o 18.00 h HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – JEAN MICHEL JARRE

Hudobná mozaika súčasného svetoznámeho francúzskeho umelca pod umelou hviezdou oblohou planetária.

a a a

ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

Každú druhú stredu po zotmení v prípade priaznivého počasia.

13.2. o 17.30 h *Mesiac*

27.2. o 17.30 h *Mars*

Termíny návštev

Dospelí: štvrtok o 18.00 h

Deti: sobota o 11.00 h

Astronom. pozorovania: každá druhá stredu v určených hodinách

Skupinové návštevy: pondelok až piatok

o 9.00, 11.00, 14.00, a 16.00 h, sobota o 9.00 h

Kapacita planetária je 68 miest. Skupinové návštevy je nutné dohodnúť vopred telefonicky alebo osobne.

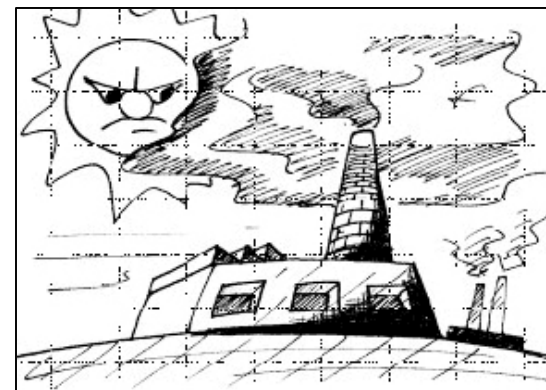
HVEZDÁREŇ A PLANETÁRIUM V PREŠOVE

Astronomický informátor

január - február

1/2008

MEDZINÁRODNÝ ROK PLANÉTY ZEM 2008

Vydáva: HaP v Prešove v spolupráci
s pobočkou SAS pri SAV
v Prešove

Ročník XXXIV
Telefón/Fax: 051 / 7722065, 7733218

E – mail: hap@astropresov.sk

Internet: www.astropresov.sk

Medzinárodný rok planéty Zem 2008

Na základe iniciatívy Medzinárodnej únie geovied (IUGS) vyhlásila OSN rok 2008 za Medzinárodný rok planéty Zem spojených národov. K tejto iniciatíve sa prihlásilo aj UNESCO, a tak môžeme hovoriť o dosiaľ najväčšej celosvetovej iniciatíve s cieľom zachrániť Zem a trvalo udržateľný rozvoj na nej. Dlhodobé pozorovanie dehumanizácie ľudskej spoločnosti ekonomickými a politickými vplyvmi registrujú navyše aj vážnu hrozbu pre životné prostredie. Preto Medzinárodný rok planéty Zem (IYPE) nastoľuje potrebu odborného a predovšetkým citlivého prístupu v činnostiach a aktivitách, ktoré sú vytýčené vo forme trendov na obdobie rokov 2007- 2009.

Je potrebné (urbanisticky) eliminovať dosahy prírodných katastrof a určiť faktory ich prirodzeného výskytu. Nevyhnutné je zvýšiť záujem spoločnosti o vedy o Zemi aj s ohľadom na medicínske aspekty tejto problematiky. S tým súvisí aj požiadavka odborného prístupu a motivácie novej generácie pre štúdium vied o Zemi na univerzitách. Ďalšou požiadavkou je hľadať nové prírodné zdroje a naučiť sa ich využívať s minimálnym dosahom na životné prostredie ako aj na politické vzťahy. Osobitnou kapitolou je akútny nedostatok sladkej vody a vyhľadávanie jej nových a zatiaľ zle dostupných zdrojov. Posun v rovine filozofie vývoja spoločnosti by mal byť podmienený zlepšením pochopenia evolúcie života na Zemi.

Ide o užšie mierené aj širšie špecifikované body akéhosi „memoranda“, ktoré vyhlasuje ľudstvo v štádiu, kedy konečne už chápe naliehavosť problému ohrozenia a svoj podiel zodpovednosti za život na tejto planéte. Slovensko sa svojimi politickými reprezentantmi hlási k novým zásadám vytýčeným IYPE, a preto budeme očakávať a verím, že aj podporovať ich uplatňovanie v každodennom živote.

O svetle trochu inak ...

Popri rôznych vedeckých úlohách, ktorými poverujeme kozmické sondy, je pravdepodobne tou najambicióznejšou hľadanie života na iných planétach SS. Ak si prečítame svetové štatistiky o tom, ako sa podpisujeme svojim životným štýlom pod ubúdanie živočíšnych a rastlinných druhov, toto konštatovanie vyznieva paradoxne a vo vzťahu k človeku ako

pôvodcovi tak rozporuplného konania dozaista aj hlúpo. Ale je azda v zhode so zdravým rozumom to, že vtáctvo vo veľkých mestách sa na zimu zahniezďuje a jeho potomstvo tak hynie na podchladenie a hlad? Stovky vtákov končia svoj život po zrážke s mestskou zástavbou, ktorej sa nevedia vyhnúť. Korytnačky z druhu „Kareta obrovská“ sa hneď po nočnom liahnutí hrnú – do mesta, kde ich čaká podobný osud. Nočný tanec hmyzu okolo rozsvietených lúčov nekončí ináč ako smrťou stoviek jedincov, až kým „bielu“ noc nevystrieda biely deň.

Po tisíce rokov sa na Zemi obloha so zapadajúcim slnkom zahaľovala závojom striebřistých hviezd, až kým ich magický svit nevystriedala ohnivá guľa nad východným obzorom. Biologický rytmus odvodený z rotácie Zeme okolo osi si osvojila celá biosféra našej planéty a pre človeka samotného má tiež svoj prirodzený význam. Počas nočného spánku sa v našom tele tvorí melatonín, hormón ktorý ovplyvňuje kvalitu odpočinku a pôsobí aj ako antioxidant - chráni bunky a bunkové jadrá pred pôsobením kyslíkových radikálov. Predstavuje účinnú prevenciu pred pôsobením civilizačných chorôb a má teda aj vplyv na kvalitu existencie ľudského rodu ako živočíšneho druhu. Kameňom úrazu je tu nerešpektovanie prirodzených biologických potrieb; nadmerné nočné osvetlenie veľkých aglomerácií (svetelné znečistenie) je nielen prekážkou pri pozorovaní nočnej oblohy a neteší teda hlavne astronómov, ale predstavuje doslova ďalšiu kvapku jedu v našom už aj tak jedovatom životnom prostredí.

Mgr. Viliam Kolivoška

Holmes a Kvadrantidy

Ak ten Váš rok 2007 bol úspešný a šťastný, tak to je určite super a mne len dovoľte, aby som Vám zapriala nech sa Vás drží šťastie a zdravie aj v budúcom roku 2008.

To je môj stručný príhovor pre všetkých, ktorí budú čítať náš informátor, no pre astronomických nadšencov to bude asi trochu málo. Poohliadnime sa preto trochu do blízkej minulosti, kedy sme mohli koncom októbra pozorovať kométu 17P/Holmes a jej priam neuveriteľné zjasnenie. Kométa 17P/Holmes bola koncom minulého roku veľmi zaujímavá pre všetkých „lovcov“ astronomických snímok, pretože jej tvar bol dosť atypický, ďalekohľady či fotoaparáty nám

ju priblížili bez chvosta. Niektorí kolegovia ju prirovnali dokonca k perle. Keď si pozriete fotografiu, ktorou sa môže pochváliť aj naša hviezdáreň, uvidíte, že mám pravdu.

Foténé 5.11.2007 21:34:45 SEČ
NIKON D70, refraktor CZ 100/1000
exp. 30 s, ISO 1250.
Mgr. Roman Tomčík – HaP Prešov

17P/Holmes je periodická kométa, ktorú objavil Edwin Holmes 6. novembra 1892. Jej obežná doba je 6,88 rokov, naposledy prešla perihéliom 4. mája 2007. V súčasnosti sa od Zeme vzdaluje, ale v priebehu októbra 2007 jej jasnosť nečakane stúpila takmer polmilión-krát, zo 17. magnitúdy na magnitúdu 2,8. Bola výrazným objektom na oblohe pozorovateľným aj voľným okom v súhvezdí Perzea.

Ak sa Vám podarí dostať do rúk tento informátor včas, tak Vás možno inšpirujeme k pozorovaniu meteorického roja Kvadrantíd. Ide o skvelý meteorický roj hneď na začiatku nového roka. Maximum nastane 4.1.2008 ráno o 8 hodine, a tak ešte pred svitaním bude pozorovateľná ich dostatočne vysoká frekvencia, ktorá v maxime by mohla dosiahnuť v priemere 120 meteorov za hodinu. Veľmi priaznivá bude aj fáza Mesiaca, ktorá bude len štyri dni pred novom. Mesiac bude vychádzať okolo 4. hodiny ráno, takže pozorovania bude ovplyvňovať len minimálne. Nie menej zaujímavá je história tohto roja, ktorý je pomenovaný podľa súhvezdia **Nástenný kvadrant**, lat. *Quadrans Muralis* zavedeného Jérômom Lalandelom v roku 1795. Nachádzalo sa medzi súhvezdiami Pastier a Veľký voz. Dnes sa jeho názov nepoužíva, ale názov Kvadrantidy zostal platný pre tento meteorický roj z historických dôvodov.

Renáta Kolivošková